

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Ενότητα 6β: ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ Α΄ Αισχύλος (68Θ200)

Ευμενίδες: Η σύνθεση των αντιθέτων

Αικατερίνη (Καίτη) Διαμαντάκου

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

ΕΥΜΕΝΙΔΕΣ

Εικόνα 1: Ορέστεια – Ευμενίδες, «Ανοιχτό Θέατρο»,
1993, Σκηνοθεσία: Γιώργος Μιχαηλίδης

Η ταυτότητα της τραγωδίας I

- ✓ Τίτλος: *Ευμενίδες*
- ✓ Έτος παράστασης: 458 π.Χ.
- ✓ Πρώτο βραβείο
- ✓ 1.047 στίχοι
- ✓ Τετραλογία: *Ορέστεια*
- ✓ Ενιαίος θεματικός άξονας
- ✓ Πρότυπα-πηγές και δραματουργικές παρεμβάσεις*
- ✓ Δραματικά πρόσωπα: ΠΥΘΙΑΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ – ΑΠΟΛΛΩΝ (141 στ.) – ΟΡΕΣΤΗΣ (103 στ.) – ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑΣ ΕΙΔΩΛΟΝ – ΑΘΗΝΑ (250 στ.) - ΠΡΟΠΟΜΠΟΙ
- ✓ Δυσδιάκριτος ο/οι ρόλος/οι του πρωταγωνιστή

Πρότυπα-πηγές / Δραματικές καινοτομίες του Αισχύλου I

- Υποκατάσταση παλαιότερων μυθικών εκδοχών σχετικά με την εξιλέωση του μητροκτόνου από τον Απόλλωνα με καθαρτήριες ιεροτελεστίες ή σχετικά με την παράδοση από τον Απόλλωνα του τόξου του στον Ορέστη για την εκδίωξη των Ερινύων
- Υποκατάσταση μιας προγενέστερης (κρατούσας;) εκδοχής σχετικά με την ίδρυση του Αρείου Πάγου και την ονομασία του από τη (θείκη) δίκη του Άρη, φονέα του Αλιρρόθιου (γιου του Ποσειδώνα), επειδή βίασε την κόρη του, Αλκίππη.

Πρότυπα-πηγές / Δραματικές καινοτομίες του Αισχύλου II

- Επίσης υποκατάσταση μιας προηγηθείσας εκδοχής για δίκη του Ορέστη στην Αθήνα, με ενάγοντες τους συγγενείς της Κλυταιμνήστρας και δικαστές τους Ολύμπιους θεούς

Πρότυπα-πηγές / Δραματικές καινοτομίες του Αισχύλου III

- *Ευμενίδες*: Η δίκη του Ορέστη ως η πρώτη που διεξήχθη στον Άρειο Πάγο (ο οποίος πήρε την ονομασία του από τις Αμαζόνες, που θυσίασαν στον θεό Άρη, στ. 685-690) και ως αφορμή της ιδρύσεως του αντίστοιχου θεσμικού οργάνου.
- *Ευμενίδες*: Η δίκη του Ορέστη ως η πρώτη δίκη γενικά για ανθρωποκτονία (στ. 682: «Κλύοιτ' ἂν ἤδη θεσμόν, Ἄττικὸς λεῶς, / πρώτας δίκας κρίνοντες αἵματος χυτοῦ»).

Πρότυπα-πηγές / Δραματικές καινοτομίες του Αισχύλου IV

ΕΥΜΕΝΙΑΔΕΣ

- Κατηγοροί Ορέστη: οι Ερινύες (και όχι οι συγγενείς της Κλυταιμνήστρας)
- Δικαστικό σώμα: Αθηναίοι πολίτες, με προεδρεύουσα την Αθηνά (και όχι οι Ολύμπιοι θεοί, με προεδρεύοντα τον Δία)
- Προεδρία Αθηνάς – Συνηγορία Απόλλωνα – Ψήφιση Αθηνάς υπέρ του Ορέστη - Τελική ισοψηφία
- Βίαιη σύγκρουση μεταξύ αρχαϊκών και νεότερων θεών – Μείξη θεϊκού και ανθρώπινου στοιχείου

Εικόνα 2: Ο Άρειος Πάγος: ΒΔ της Ακρόπολης

Η ταυτότητα της τραγωδίας II

- ✓ Σκηνική και επικοινωνιακή υπεροχή του Ορέστη (103 στίχοι) - Κειμενική και δραματική υπεροχή της Αθηνάς (250 στίχοι)
- ✓ Καταλυτική η παρουσία του Χορού σε όλα τα επίπεδα
- ✓ Ανάγκη τριών υποκριτών (Ορέστης – Αθηνά – Απόλλων)

Η ταυτότητα της τραγωδίας III

- ✓ Δραματικός χρόνος: Αδιευκρίνιστο χρονικά διάστημα μετά τη μητροκτονία στο Άργος, κατά το οποίο ο Ορέστης έχει καταφύγει στο δελφικό ιερό - Μετάβαση του Ορέστη από τους Δελφούς στην Αθήνα - Αθώωση του Ορέστη
- ✓ Δραματικός παριστάμενος χώρος (σκηνικοί τόποι δράσης):
Α. Μαντείο Δελφών– Β. Ναός Αθηνάς στην Ακρόπολη*–
Τόπος διεξαγωγής της δίκης
- ✓ Δραματικός αφηγηματικός χώρος (εξω-σκηνικός τόπος δράσης): Ο εσωτερικός χώρος του δελφικού ναού

«Ο ομφαλός αποτελούσε το σύμβολο των Δελφών. Σύμφωνα με το μύθο, όταν ο Δίας θέλησε να βρει το κέντρο του κόσμου, άφησε από τον Όλυμπο ελεύθερους δύο αετούς προς τα αντίθετα άκρα της γης. Οι αετοί συναντήθηκαν επάνω από τους Δελφούς, καθιερώνοντάς τους έτσι ως τον ομφαλό, δηλαδή το κέντρο της γης. Ο μαρμάρινος ομφαλός στο Μουσείο των Δελφών είναι ελληνιστικό ή ρωμαϊκό αντίγραφο του ομφαλού που βρισκόταν στο άδυτο του ναού. Στην κορυφή του στερεώνονταν δύο επιχρυσωμένοι αετοί. Η ανάγλυφη διακόσμηση στην επιφάνειά του απομιμείται το άγρηνον, ένα ύφασμα από μάλλινες ταινίες, που κάλυπτε τον ιερό ομφαλό του αδύτου. Είναι γνωστό ότι στους Δελφούς υπήρχαν και άλλα ομοιώματα του ομφαλού, κατασκευασμένα από διάφορα υλικά. Ίσως ο συγκεκριμένος να είναι ο ομφαλός που είδε ο περιηγητής Πausanίας το 2ο αι. μ.Χ.»

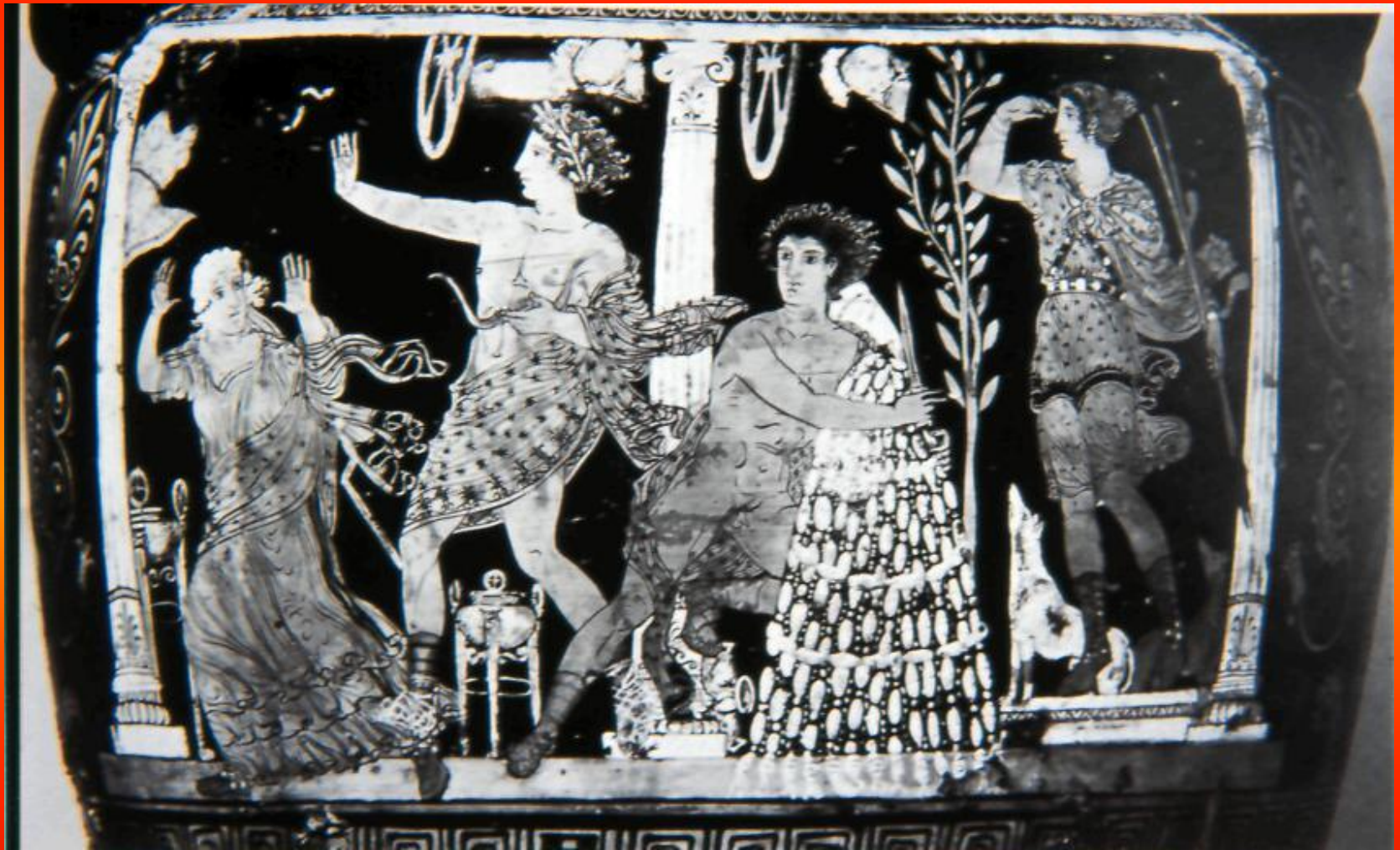

Εικόνα 3: Ο ομφαλός

Εικόνα 4: Απουλικός κρατήρας του 350-330 π.Χ.

Στο κέντρο της σύνθεσης ο Ορέστης είναι καθισμένος σε βωμό. Με το δεξί χέρι κρατά το ξίφος του, το οποίο κοιτάζει. Εκατέρωθεν βρίσκονται ο Αγαμέμνονας και η Κλυταιμνήστρα. Στο επάνω επίπεδο της σύνθεσης έχει απεικονιστεί μια υπηρέτρια του ναού του Απόλλωνα με προσφορές στο αριστερό χέρι και μια Ερινύα με μεγάλα φτερά.

Εικόνα 5: Απουλικός ελικωτός κρατήρας του 360-350 π.Χ., Στο κέντρο της σύνθεσης παριστάνεται ο Ορέστης να κρατά τον ομφαλό. Στο δεξί χέρι του έχει ξίφος. Δεξιά του ο Απόλλωνας προσπαθεί να διώξει μια Ερινύα προτάσσοντας το δεξί του χέρι. Κοντά στον Θεό βρίσκεται η Πυθία. Δεξιά του Ορέστη η Άρτεμις παρακολουθεί τη σκηνή μαζί με τα κυνηγόσκυλά της.

Εικόνα 6: Καμπανικός κωδωνόσχημος κρατήρας του 340 π.Χ., Ο Ορέστης είναι γονατισμένος μπροστά στο δελφικό τρίποδα και προσπαθεί να απομακρύνει μια Ερινύα που βρίσκεται πίσω του. Αριστερά του ο Απόλλωνας σημαδεύει με τόξο την Ερινύα. Πίσω του διακρίνεται ο Πυλάδης με το άλογό του.

Εικόνα 7: Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας του 390-380 π.Χ., Στο κέντρο της σύνθεσης ο Ορέστης είναι καθισμένος σε ένα σκαλοπάτι και ακουμπά με την πλάτη στον ομφαλό. Πίσω του ο Απόλλωνας τον εξαγνίζει κρατώντας με το δεξί χέρι ένα χοίρο πάνω από το κεφάλι του και κλαδί δάφνης με το αριστερό. Πίσω του διακρίνεται η Άρτεμις. Στην άλλη πλευρά της σύνθεσης δύο Ερινύες κοιμούνται και η Κλυταιμνήστρα προσπαθεί να τις ξυπνήσει.

Εικόνα 8: *Ορέστεια*, «Εθνικό Θέατρο», 1954, σκηνοθεσία: Δημήτρης Ροντήρης

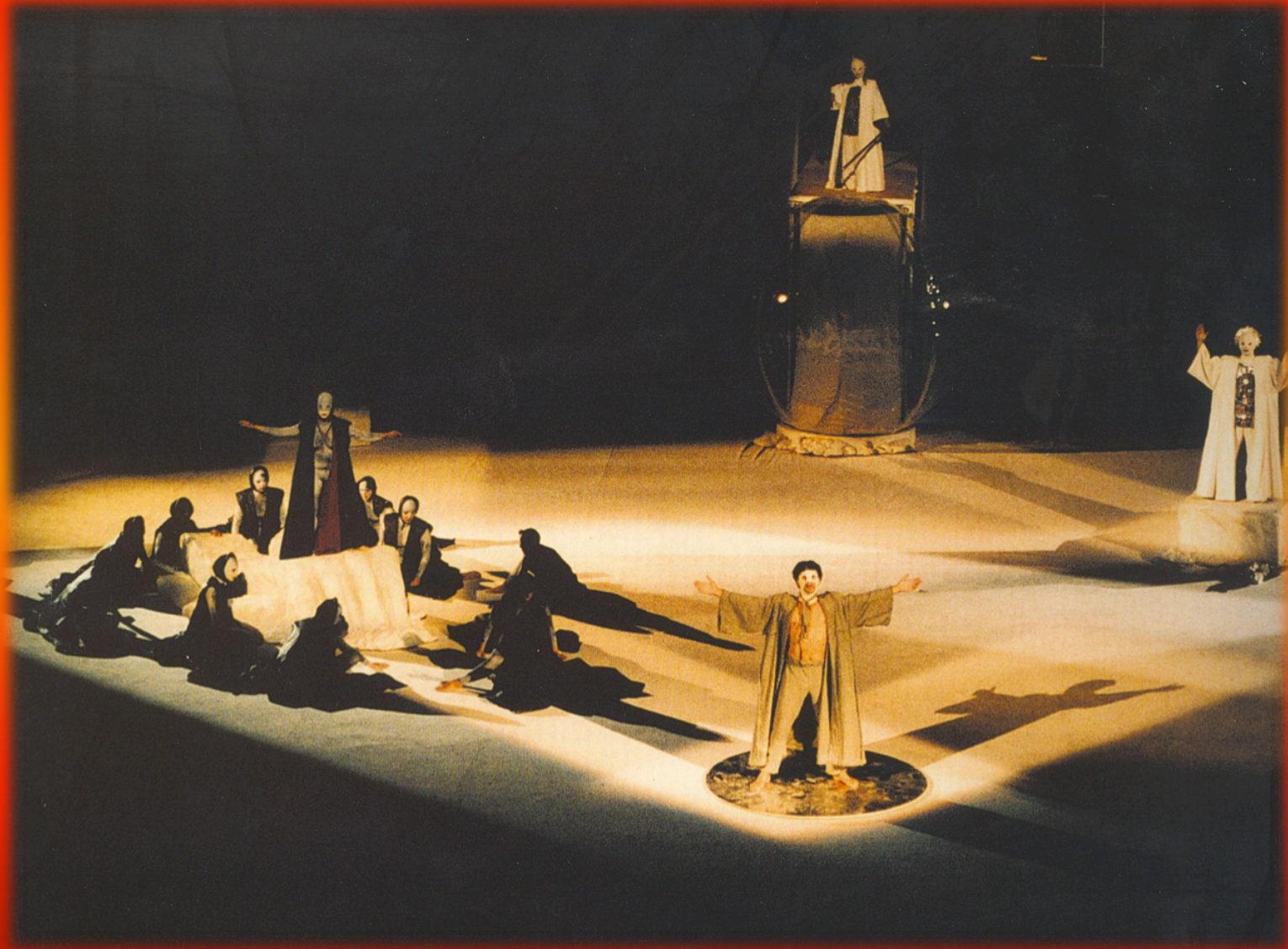

Εικόνα 9: Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας του 410-400 π.Χ. Ο Ορέστης κρατά με το αριστερό χέρι το Παλλάδιο (άγαλμα της Αθηνάς) και με το δεξί χέρι ξίφος, με το οποίο προσπαθεί να αποκρούσει δύο Ερινύες που βρίσκονται εκατέρωθεν.

Εικόνα 10: Απουλική οينوχόη του 350 π.Χ..

Στο κέντρο της σύνθεσης παριστάνεται η Αθηνά πάνω σε γρύπα.
Δεξιά διακρίνονται δύο Ερινύες και αριστερά ο Ορέστης με τον Απόλλωνα.

Εικόνα 11: «Αμφι-Θέατρο» Σπ. Ευαγγελάτου 1986. Αθηνά: Αφροδίτη Γρηγοριάδου, Απόλλων: Σπύρος Μαβίδης, Κορυφαία: Λήδα Τασοπούλου, Ορέστης: Αντώνης Θεοδωρακόπουλος

Εικόνα 12: *Ορέστεια – Ευμενίδες*, «Εθνικό Θέατρο», 2001, σκηνοθεσία: Γιάννης Κόκκος
Ορέστης: Νίκος Κουρής, Αθηνά: Μαρία Ναυπλιώτου,

Εικόνα 13: *Ορέστεια* - Ευμενίδες 1980, «Θέατρο Τέχνης», σκηνοθεσία: Κάρολος Κουν

Εικόνα 14: *Ευμενίδες*, 1990, «Αμφι-Θέατρο», σκηνοθεσία: Σπύρος Ευαγγελάτος

Ζητήματα δραματικής σύνθεσης I

- Περιπετειώδης δράση σε τέσσερα διαδοχικά τμήματα:
  1. Ορέστης-Απόλλων
  2. Κλυταιμνήστρα-Απόλλων-Ερινύες
  3. Αθηνά-Ορέστης-Απόλλων
  4. Αθηνά-Ερινύες (σύγκρουση / λύση)
- *Μετάστασις Χορού*: παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος και διάνυση μεγάλης γεωγραφικής απόστασης
- Η δραματική βαρύτητα του Χορού και ο δευτερεύων Χορός Προπομπών
- Η μακρά «σιωπή» του Ορέστη στη διάρκεια του «δέσμιου ύμνου»

Ζητήματα δραματικής σύνθεσης II

- Τα επανερχόμενα μοτίβα της θήρας, του αίματος, της εκδίκησης, του φιδιού, του δικτυού, της παγίδας
- Ολοκλήρωση του ημερήσιου (και του δραματικού) κύκλου στην έξοδο (πρβλ. αρχή *Αγαμέμνονα*)
- Το τελικό επεισόδιο («έξοδος»), εκτενέστερο από το επεισόδιο της δίκης: χαλαρά συνδεδεμένο επεισόδιο ή αναπόσπαστο μέρος της τριλογίας; Μια σωβινιστική και πολιτική επιβολή ή η συνόψιση ολόκληρης της τριλογίας;
- Κοινή έξοδος: συμφιλίωση των αντιθέτων

Ζητήματα σκηνικής παρουσίασης I

- Η «εκκένωση» του σκηνικού χώρου στον Πρόλογο
- Η «έρπουσα» Προφήτις
- Το σημείο εισόδου του Απόλλωνα
- Η σκηνική παρουσία (;) του Ερμή
- Το «εσωτερικό» του ναού: χρήση εκκυκλήματος;
- Στοιχεία τερατείας: Κλυταιμίστρας Είδωλον, Ερινύες
- Ο τρόπος αφύπνισης και εμφάνισης των Ερινύων
- Ο τρόπος εξόδου του Απόλλωνα μετά τις εμφανίσεις του
- Η «μετάσταση» του Χορού (βλ. *Αίας*, *Άλκηστις*, *Ελένη*, *Ρήσος*)

Ζητήματα σκηνικής παρουσίασης II

- Αλλαγή σκηνικού χώρου: δηλωτικά σκηνικά αντικείμενα (βωμός, άγαλμα)
- Η σκηνική θέση του αγάλματος της Αθηνάς
- Ο τρόπος της δεύτερης εισόδου (επιπαρόδου) του Χορού
- Η σκηνική εκτέλεση του «δέσμιου ύμνου»
- Η είσοδος της Αθηνάς: χρήση άρματος, γερανού ή θεολογείου;
- Σκηνές πλήθους: η δίκη του Ορέστη και η λιτανική έξοδος
- Η «μεταμόρφωση» των Ερινύων σε Σεμνές

Ζητήματα ερμηνευτικά-σημασιολογικά I

- Δραματουργικές παρεμβάσεις του Αισχύλου
- Ερινύες – Σεμνές – Ευμενίδες
- Απεικόνιση μιας βαθμιαία και φυσιολογικά εξελισσόμενης θεότητας και θείας δικαιοσύνης
- Σύνδεση του ψυχολογικού και του ανθρώπινου με το κοινωνικό, το κοσμικό, το θεϊκό
- Στο δίδυμο «θεός-άνθρωπος» προστίθεται η διάσταση «λαός», που υποκαθιστά την εκδίκηση με τον νόμο.

Ερινύες

- ▣ Ερινύες: αναφέρονται μόνο στους *Επτά* και στην *Ορέστεια* ως εκδικήτριες φόνου, επιορκίας και άλλων σοβαρών αδικημάτων
- ▣ Αισχύλος: ο πρώτος που ταύτισε τις Σεμνές του Αρείου Πάγου με τις Ερινύες;
- ▣ «Ευμενίδες» αποκαλούνται οι Ερινύες άπαξ στον *Ορέστη* (408 π.Χ.) και σε μεταγενέστερα λογοτεχνικά κείμενα
- ▣ Μεταγενέστερος ο τίτλος *Ευμενίδες*;

Ζητήματα ερμηνευτικά-σημασιολογικά II

- ❖ Σύγκρουση και εν τέλει σύνθεση παλαιάς και νέας θεϊκής τάξης, αρχαίου και νέου δικαίου, θεϊκού και κοσμικού δικαίου, ατομικής (εκδικητικής, ενστικτώδους, ανεξέλεγκτης) αυτοδικίας και ανεξάρτητης (θεσμοθετημένης, έλλογης, αντικειμενικής, αμερόληπτης) δικαιοσύνης, μύθου και λόγου, οίκου και πόλεως, μητριαρχίας-πατριαρχίας, αρσενικού-θηλυκού.
- ❖ Α-τραγικό (συμβιβαστικό) τέλος μετά από μια διαδοχική τραγικών καταστάσεων: διαφύλαξη των αξιών μέσα σε έναν κόσμο που κυβερνιέται σθεναρά από τη θεϊκή δίκη.

Ζητήματα ερμηνευτικά-σημασιολογικά ΙΙΙ

❖ Σχέση με την ιστορική πραγματικότητα:

Οι μεταρρυθμίσεις του Εφιάλτη: ο περιορισμός των πολιτικών και ποινικών δικαιοδοσιών του Αρείου Πάγου (462 π.Χ.) και η ενίσχυση της νομοθετικής δύναμης της εκκλησίας του δήμου

Εσωτερικές συγκρούσεις: δολοφονία Εφιάλτη, οστρακισμός Κίμωνα το 461 π.Χ.

Ενίσχυση αθηναϊκού και σπαρτιατικού ιμπεριαλισμού

Οι σχέσεις με το Άργος (συμμαχία 461/60 π.Χ.) και τα φιλοαργειακά αισθήματα των δημοκρατικών μετά την αποτυχία της φιλοσπαρτιατικής πολιτικής του αριστοκράτη Κίμωνα

Αισχύλος – Άρειος Πάγος

- ▣ Υποστηρίζει τον περιορισμό των δικαιοδοσιών του Αρείου Πάγου;
- ▣ Εξυμνεί τον Άρειο Πάγο, που είχε χτυπηθεί από τους δημοκρατικούς, και υπενθυμίζει την παλαιά αίγλη του;
- ▣ Προωθεί τη συμφιλίωση αλλά και την παύση περαιτέρω μεταρρυθμίσεων;
- ▣ Μεταθέτει μια επίκαιρη, αμφισβητούμενη απόφαση σε ένα μυθικό παρελθόν, αφαιρώντας της την αντιπαράθεση με το παρόν;

Σχέση με άλλες σωζόμενες τραγωδίες

- Τραγωδίες με θέμα από το μυκηναϊκό κύκλο: *Αγαμέμνων*, *Χοηφόροι*, *Ευμενίδες* Αισχύλου – *Ηλέκτρα* Σοφοκλή – *Ηλέκτρα*, *Ιφιγένεια εν Ταύροις*, *Ιφιγένεια εν Αυλίδι*, *Ορέστης* Ευριπίδη.
- Κλυταιμνήστρα: *Ορέστεια*, *Ηλέκτρα* Σοφοκλή, *Ηλέκτρα* και *Ιφιγένεια εν Αυλίδι* του Ευριπίδη
- Ορέστης: *Χοηφόροι* Αισχύλου, *Ηλέκτρα* Σοφοκλή, *Ηλέκτρα*, *Ανδρομάχη*, *Ιφιγένεια εν Ταύροις*, *Ορέστης*, *Ιφιγένεια εν Αυλίδι* Ευριπίδη
- Απόλλων: *Άλκηστις* και *Ορέστης* Ευριπίδη
- Αθηνά: *Αίας* Σοφοκλή, *Ρήσος*, *ΙΚέτιδες*, *Ίων*, *Τρωάδες*, *Ιφιγένεια εν Ταύροις* Ευριπίδη
- *Ευμενίδες* – *Οιδίπους επί Κολωνώ*: Η Αθήνα ως προπύργιο της δικαιοσύνης και του εξιλασμού των «κακών πνευμάτων»

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών,
Αικατερίνη (Καίτη) Διαμαντάκου 2015.

«Το θέατρο της Αρχαιότητας Α΄: Αισχύλος / Ευμενίδες: Η σύνθεση
των αντιθέτων ». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση:

<http://opencourses.uoa.gr/courses/THEATRE102>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/3)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 1: *Ορέστεια - Ευμενίδες*, «Ανοιχτό Θέατρο», 1993, σκηνοθεσία: Γιώργος Μιχαηλίδης . Στο Δ. Φωτόπουλος, *Σκηνικά – Κοστούμια 2*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 1995, σελ. 248.

Εικόνα 2: Ο Άρειος Πάγος: λόφος ΒΔ της Ακρόπολης . Από [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82_\(%CE%BB%CF%8C%CF%86%CE%BF%CF%82\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%86%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%A0%CE%AC%CE%B3%CE%BF%CF%82_(%CE%BB%CF%8C%CF%86%CE%BF%CF%82))

Εικόνα 3: Ο ομφαλός, Μόνιμη έκθεση Αρχαιολογικού Μουσείου Δελφών. http://odysseus.culture.gr/h/4/gh430.jsp?obj_id=4687

Εικόνα 4: Απουλικός κρατήρας του 350-330 π.Χ.. A. D. Trendall, T. B. L. Webster, *Illustrations of Greek Drama*, Phaidon, London, 1972.

Εικόνα 5: Απουλικός ελικωτός κρατήρας του 360-350 π.Χ. A. D. Trendall, T. B. L. Webster, *Illustrations of Greek Drama*, Phaidon, London, 1972.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/3)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 6: Καμπανικός κωδωνόσχημος κρατήρας του 340 π.Χ. A. D. Trendall, T. B. L. Webster, *Illustrations of Greek Drama*, Phaidon, London, 1972.

Εικόνα 7: Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας του 390-380 π.Χ. A. D. Trendall, T. B. L. Webster, *Illustrations of Greek Drama*, Phaidon, London, 1972.

Εικόνα 8: *Ορέστεια* 1954, «Εθνικό Θέατρο», σκηνοθεσία: Δημήτρης Ροντήρης. Στο *60 Χρόνια Εθνικό Θέατρο 1932-1992* (καλλιτεχνική επιμέλεια Χρ. Καραχρήστος, εισαγωγικό σημείωμα: Αλ. Σολομός), Κέδρος, Αθήνα, 1992, σελ. 88

Εικόνα 9: Απουλικός κωδωνόσχημος κρατήρας του 410-400 π.Χ. A. D. Trendall, T. B. L. Webster, *Illustrations of Greek Drama*, Phaidon, London, 1972.

Εικόνα 10: Απουλική οινοχόη του 350 π.Χ. A. D. Trendall, T. B. L. Webster, *Illustrations of Greek Drama*, Phaidon, London, 1972.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/3)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Εικόνα 11: *Ευμενίδες*, «Αμφι-Θέατρο», 1986, σκηνοθεσία: Σπύρος Ευαγγελάτος. Στο Σ. Γώγος, Κ. Γεωργουσόπουλος, Ομάδα Θεατρολόγων, *Επίδαυρος. Το αρχαίο θέατρο, οι παραστάσεις*, Αθήνα, 2002, σελ. 357 (Αρχείο Θεατρικού Μουσείου).

Εικόνα 12: : *Ορέστεια – Ευμενίδες*, «Εθνικό Θέατρο», 2001, σκηνοθεσία: Γιάννης Κόκκος. Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου – Οπτικοακουστικό υλικό, © Εθνικό Θέατρο 2008-2011, <http://www.nt-archive.gr/viewfiles1.aspx?playID=579&photoID=10997>

Εικόνα 13: *Ορέστεια - Ευμενίδες* 1980, «Θέατρο Τέχνης», σκηνοθεσία: Κάρολος Κουν. Στο Γ. Ανδρεάδης (επιμ.), *Στα ίχνη του Διονύσου. Παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας στην Ελλάδα 1867-2000*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2005, σελ. 223.

Εικόνα 14: *Ευμενίδες*, 1990, «Αμφι-Θέατρο», σκηνοθεσία: Σπύρος Ευαγγελάτος. Στο Γ. Ανδρεάδης (επιμ.), *Στα ίχνη του Διονύσου. Παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας στην Ελλάδα 1867-2000*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2005, σελ. 226.